

**ΟΜΙΛΙΑ ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΥ – ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ο.Κ.Ε.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ – 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2009
«Οικονομική κρίση, οι επιπτώσεις της στη Β. Ελλάδα και ο ρόλος
του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την υπέρβαση της»**

Κυρίες και κύριοι,

Είναι συνηθισμένο σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις, εκείνος που κηρύσσει την έναρξη των εργασιών να τονίζει την ιδιαιτερότητα και την κρισιμότητα των περιστάσεων και όλες εκείνες τις φράσεις των οποίων γίνεται τόσο συχνή χρήση στη δημόσια συζήτηση ανά τις δεκαετίες, ώστε τελικά να χάνουν το νόημά τους.

Αυτή τη φορά όμως, τα πράγματα είναι τόσο σαφή ώστε δεν χρειάζεται να βάλω επίθετα στην κατάσταση, τη διεθνή και την εγχώρια, που βιώνουμε σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Αυτή τη φορά, η πραγματικότητα ξεπερνάει τους όποιους λεκτικούς βερμπαλισμούς.

Η σοβαρή οικονομική ύφεση του τελευταίου χρόνου, η οποία ξεκίνησε από την κρίση στις χρηματοπιστωτικές αγορές και στη συνέχεια επεκτάθηκε και στην πραγματική οικονομία, οδήγησε σε δραματική μείωση της παγκόσμιας ζήτησης και οπισθοχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής, με αποτέλεσμα να υπάρξει περαιτέρω αποδυνάμωση της διεθνούς οικονομίας και ραγδαία αύξηση της ανεργίας.

Από αυτή τη διαπίστωση, καταλαβαίνει εύκολα κανείς ότι κύριες συνιστώσες της κρίσης είναι το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα, το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους, η σχέση τους με την πραγματική οικονομία και η συμβολή τους στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Το πρώτο λοιπόν που θέτω και που θέσαμε σε πρόσφατη εκδήλωση στην Αθήνα, είναι αυτό το θέμα, σε σχέση με τις αναπτυξιακές ανάγκες της πραγματικής οικονομίας και βεβαίως της κοινωνικές ανάγκες.

Σπεύδω εξ' αρχής να δανεισθώ την απάντηση του Καθηγητή της Πολιτικής Οικονομίας στο Columbia και βραβευμένου με Νόμπελ Οικονομικών, κ. Έντμουντ Φελπς, ο οποίος σε πρόσφατη συνέντευξη του στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, σε ερώτηση για την εξέλιξη του δείκτη ανεργίας και τη λειτουργία του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος είπε: «... βλέπουμε ότι οι ρυθμοί απολύσεων είναι πολύ υψηλοί. Αυτό υποδηλώνει ότι η οικονομία μαστίζεται από σοβαρά δομικά προβλήματα, τα οποία, δυστυχώς, δεν έχουν ακόμα αντιμετωπισθεί με την πρέπουσα προσοχή. Ο χρηματοοικονομικός και ο τραπεζικός τομέας βρίσκονται σε πολύ κακή κατάσταση. Θα συνεχίσουν να καταρρέουν τράπεζες στις ΗΠΑ. Η αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού και τραπεζικού συστήματος πρέπει να αλλάξει οπωσδήποτε πριν δούμε πραγματικές βελτιώσεις στην οικονομία. Ένα βασικό πρόβλημα είναι πως ο χρηματοοικονομικός τομέας βρίσκεται σε «κατάσταση αποσύνδεσης» από τον επιχειρηματικό τομέα. Εδώ και πολλά χρόνια έχει αποκοπεί από τις καινοτομίες στον επιχειρηματικό τομέα και «χορεύει» σχεδόν αποκλειστικά στους ρυθμούς της κερδοσκοπικής δραστηριότητας. Αν αυτή η κατάσταση δεν τροποποιηθεί, η πραγματική οικονομία θα συνεχίσει να χωλαίνει. Συνεπώς, απαιτούνται σημαντικές αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό και το τραπεζικό σύστημα του σύγχρονου καπιταλισμού, αλλά ακόμα δεν έχει ξεκινήσει καμιά διαδικασία αλλαγής και αυτό είναι πολύ ανησυχητικό....».

Διευκρινίζω ότι οι απόψεις του (από πλευράς ιδεολογικής και θεωρητικής αντίληψης) είναι εκ διαμέτρου αντίθετες από αυτές των κ.κ. Πολ Κρούγκμαν και Τζότζεφ Στίγκλιτς (νέο-κεϋνσιανικής αντίληψης), αλλά που και αυτοί όμως, υποστηρίζουν ριζικές αλλαγές ή και ανατροπές στο θεσμικό πλαίσιο της λειτουργίας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι θεσμικές αυτές αλλαγές είναι απαραίτητες όσο ποτέ άλλοτε και στη χώρα μας, καθώς ο αντίκτυπος της διεθνούς κρίσης στην ελληνική οικονομία έχει ήδη φανεί: εντείνεται η επιβράδυνση των περισσότερων οικονομικών δεικτών, ενώ το 2009 αποτελεί μία χρονιά αυξημένης αβεβαιότητας, κατά την οποία η εμπιστοσύνη στην οικονομία έχει αποσταθεροποιηθεί, οι επιχειρηματικές προσδοκίες έχουν υποχωρήσει, η παραγωγή έχει μειωθεί, η ανεργία διογκώνεται, τα εισοδήματα περιορίζονται και υπάρχει διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Και σαν να μη φτάνουν οι εξωγενείς παράγοντες, έχουμε τους γνωστούς και επιδεινούμενους τα τελευταία χρόνια ενδογενείς: **οξύτατη δημοσιονομική κρίση, εκτεταμένη παραοικονομία, αναποτελεσματική κοινωνική πολιτική, στρεβλώσεις στην αγορά και στον ανταγωνισμό.**

Όλα τα παραπάνω, τα οποία προηγούνται χρονικά της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αποτελούν ένα εκρηκτικό μείγμα για την πορεία της χώρας, για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Κυρίες και Κύριοι,

Τον τελευταίο καιρό γίνονται πολλές συζητήσεις αλλά και εκδηλώσεις για την οικονομική κρίση και τις προοπτικές για να ξεπεραστεί. Μια από αυτές ήταν και η εκδήλωση που προανέφερα που έγινε στην Αθήνα, σχετικά με το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την έξοδο από την κρίση και τη συμβολή του για μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Ήδη έχετε στα χέρια σας τα πρακτικά αυτής της Ημερίδας.

Ωστόσο, **στόχος της σημερινής μας συνάντησης δεν είναι να επαναλάβουμε τα ίδια, αλλά στη συνέχεια αυτής της πρωτοβουλίας, θέλουμε να συμβάλλουμε στη διερεύνηση των εξελίξεων ειδικά στη Βόρεια Ελλάδα, η οποία εξαιτίας του υψηλού βαθμού εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της,**

αποτελεί και την περιοχή της χώρας, που φαίνεται να είναι πιο ευάλωτη στη διεθνή κρίση.

Είναι γνωστό ότι οι περιφέρειες της Μακεδονίας και της Θράκης αποκτούν συνεχώς αυξανόμενη σημασία στις οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Η περιοχή συμμετέχει κατά περίπου **ένα τέταρτο στο σύνολο του ελληνικού ΑΕΠ**, ένας σημαντικότερος όγκος της γεωργικής και της βιομηχανικής παραγωγής πραγματοποιείται εδώ, ενώ η Μακεδονία και η Θράκη έχουν καθιερωθεί ως δύο από τις κύριες εξαγωγικές βάσεις της χώρας.

Από τα στοιχεία που υπάρχουν μέχρι σήμερα, προκύπτει ότι η διεθνής κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά τον όγκο του ελληνικού εξαγωγικού εμπορίου, το οποίο είναι σε μεγάλο βαθμό συγκεντρωμένο στις επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας.

Σύμφωνα με το Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας-Θράκης που κυκλοφορεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οικονομική κάμψη φανερώνεται από την εκρηκτική αύξηση των ακάλυπτων επιταγών στη Βόρεια Ελλάδα, οι οποίες το Μάιο του 2009 αυξήθηκαν κατά 325,4% σε σχέση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα. Παράλληλα, οι διαγραφές επιχειρήσεων, δηλαδή τα «λουκέτα», είναι πάρα πολύ περισσότερες από τη δημιουργία νέων εταιρικών σχημάτων.

Μεγάλη πτώση της οικονομικής δραστηριότητας υπάρχει στους κλάδους των κατασκευών και του τουρισμού, ενώ και στον τομέα της μεταποίησης τα στοιχεία, δυστυχώς, είναι πολύ αρνητικά. Πρόσφατη έρευνα του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ) για τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης καταγράφει σημαντική πτώση της κερδοφορίας για το σύνολο των κλάδων της μεταποίησης στη Β. Ελλάδα κατά το τελευταίο εξάμηνο. Οι επιχειρήσεις προχωρούν σε περικοπές για τη μείωση του κόστους

λειτουργίας, ενώ ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι μία στις δύο βιομηχανίες έχει προχωρήσει σε απολύσεις και μία στις τέσσερις προβλέπει ότι θα πράξει αναλόγως έως το τέλος του χρόνου.

Ήδη οι εργαζόμενοι, περισσότερο στη Βόρεια Ελλάδα, αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρά προβλήματα τα οποία αποτυπώνονται μερικώς στην αύξηση της ανεργίας αλλά και στην υιοθέτηση ελαστικών μορφών απασχόλησης, διεύρυνση της μερικής απασχόλησης ή εκ της περιτροπής εργασίας και γενικά πρακτικών που δεν συνάδουν με την ανάγκη προστασίας της ποιότητας της εργασίας, του εισοδήματος και των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Για μια ακόμη φορά, περισσότερο από άλλες, οι εργαζόμενοι δείχνουν να είναι –ως εύκολη λύση- η πρώτη μεγάλη παράπλευρη απώλεια της οικονομικής κρίσης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της δύσκολης αυτής περιόδου που διανύουμε, παρατηρείται στασιμότητα ακόμα και προγραμματισμένων επενδύσεων ενώ οι προβλέψεις για το μέλλον είναι απαισιόδοξες και γίνεται λόγος για γενική χειροτέρευση της κατάστασης στις πωλήσεις, στην κερδοφορία, στη ρευστότητα, την απασχόληση και τη γενικότερη κατάσταση της οικονομίας.

Για να επανέλθω στο θέμα της λειτουργίας των τραπεζών, αναφέρω ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις καταγράφουν ως μεγαλύτερο πρόβλημα την έλλειψη ρευστότητας. Είναι γεγονός ότι μετά το «πακέτο των 28 δις» προς τις τράπεζες, αλλά και τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα έχει αποκτήσει μία επάρκεια ρευστότητας, την οποία ωστόσο δείχνει δισταγμό να διοχετεύσει στην αγορά. Παρά τις διαδοχικές μειώσεις των βασικών επιτοκίων, οι τράπεζες εξακολουθούν την πολιτική των υψηλών επιτοκίων χορηγήσεων και φυσικά σε ελάχιστο χρονικό διάστημα επανήλθαν σε τροχιά υπερκερδοφορίας. Επιπλέον, εφαρμόζοντας πολύ αυστηρότερα

κριτήρια όταν χορηγούν πιστώσεις, έχουν περιορίσει τις διευκολύνσεις προς τις ΜΜΕ.

Αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής, σε συνδυασμό με τη διστακτικότητα ή αδυναμία των καταναλωτών, είναι ότι η πραγματική οικονομία στερεύει και έχει δημιουργηθεί κλίμα ασφυξίας στην αγορά, κατάσταση η οποία δεν δείχνει να αντιστρέφεται στο εγγύς μέλλον.

Ως εκ τούτου, η έξοδος από την κρίση προϋποθέτει άμεσες παρεμβάσεις για την αντιστροφή του αρνητικού κλίματος στην οικονομία. Δεν πρόκειται ασφαλώς να υποκαταστήσω τους εκλεκτούς σημερινούς μας ομιλητές και να τους προκαταλάβω ως προς το τι πρέπει να γίνει. Πολύ αξονικά όμως καταθέτω κάποιες σκέψεις περί του πρακτέου:

Η ενίσχυση της ρευστότητας αλλά και η **διευκόλυνση της πρόσβασης μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία** αποτελούν βασικές προτεραιότητες, μαζί με την **ανάγκη διατήρησης της απασχόλησης** σε αυτή την ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο.

Επιπλέον, η έξοδος από την κρίση απαιτεί **ριζικές μεταβολές στο αναπτυξιακό μοντέλο που έως τώρα ακολουθεί η χώρα. Η κρίσιμη για την οικονομία και την κοινωνία περίοδος που διανύουμε, αποτελεί πρόκληση και ευκαιρία για τομείς και αλλαγές στο διοικητικό, παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο.** Στόχος θα πρέπει να είναι η στροφή σε ένα πιο εξωστρεφές μοντέλο ανάπτυξης, το οποίο θα περιλαμβάνει επενδύσεις στην ποιότητα, στην καινοτομία και στην πράσινη οικονομία, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την τόνωση της εγχώριας παραγωγής, την ενίσχυση της μακροχρόνιας αποταμίευσης,

καθώς και μέσα από ουσιαστικές αλλαγές εκσυγχρονισμού και αναδιοργάνωσης στο δημόσιο τομέα.

Στόχος του μοντέλου αυτού θα είναι η ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας της οικονομίας, αλλά και η οικοδόμηση ενός αποτελεσματικού κοινωνικού κράτους που θα διασφαλίζει την πρόσβαση όλων των πολιτών σε ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα.

Κυρίες και κύριοι,

Τόσο οι άμεσες παρεμβάσεις για την αντιστροφή του κλίματος ασφυξίας στην αγορά, όσο και η υιοθέτηση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου για τη χώρα, προϋποθέτουν την ύπαρξη και την αποτελεσματική λειτουργία ενός δυναμικού και υπεύθυνου τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο θα μπορεί να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις νέες αυξημένες εσωτερικές και εξωτερικές απαιτήσεις και να παίξει ισχυρό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή.

Ως εκ τούτου, απαιτούνται μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών και των κεφαλαιαγορών, προκειμένου να διαμορφωθούν συνθήκες αυστηρότερης εποπτείας, αυστηρότερων δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, καλύτερης διαχείρισης των κινδύνων, ευνοϊκότερης χρηματοδότησης των υγιών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρών και μεσαίων και βέβαια μεγαλύτερης διαφάνειας και ενημέρωσης των συναλλασσόμενων με αυτές.

Ο τραπεζικός τομέας πρέπει να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της οικονομίας και για να αναφερθώ ειδικά στη Βόρεια Ελλάδα, όπου οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ήδη σοβαρά προβλήματα, η στάση του τραπεζικού συστήματος είναι κρίσιμη προκειμένου να αντιμετωπιστεί το μεγάλο πρόβλημα της ρευστότητας, να διευκολυνθεί η πρόσβαση των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων σε σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία και να υπάρξει ανατροπή στο αρνητικό κλίμα και στη στασιμότητα των επενδύσεων.

Κλείνοντας, θέλω να υπενθυμίσω σε όλους μας, ότι οι επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας διαθέτουν ένα σημαντικό γεωγραφικό πλεονέκτημα: γειτονεύουν με τις χώρες της βαλκανικής, με την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (πρώην ΕΣΣΔ) και με τις νέες παρευξείνιες χώρες. Με δεδομένο το πλεονέκτημα αυτό, οι επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας θα πρέπει να στοχεύσουν σε περαιτέρω ανάπτυξη των σχετικά προνομιακών οικονομικών διασυνδέσεων με τις χώρες αυτές. Βέβαια η στροφή στις νέες αγορές και γενικότερα η ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προϋποθέτει και την ανάληψη δράσεων με συγκεκριμένους στόχους στους εξής τομείς:

- Βελτίωση υποδομών
- Εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων
- Προώθηση καινοτομίας στην παραγωγή νέων προϊόντων
- Βελτίωση οργανωτικών και διοικητικών δομών των επιχειρήσεων
- Διατήρηση και ενίσχυση της απασχόλησης με αναβάθμιση των εργασιακών σχέσεων και εφαρμογή δράσεων κατάρτισης εργαζόμενων

Είναι σαφές ότι ο δρόμος για την έξοδο από την κρίση είναι μακρύς, οι πιο αισιόδοξοι βλέπουν ουσιαστική θετική αναστροφή της κατάστασης, αν όλα πάνε καλά, το 2012. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζεται πολύ και σκληρή δουλειά.

Ωστόσο, στη μεγάλη προσπάθεια που πρέπει να γίνει για το σχεδιασμό μίας νέας αναπτυξιακής πορείας της χώρας, με ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, οι

επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας μπορούν και πρέπει να πρωτοπορήσουν και να αποτελέσουν παράδειγμα και για τον υπόλοιπο επιχειρηματικό κόσμο. Και σε αυτή την προσπάθεια, ο ρόλος του δημόσιου τομέα θα πρέπει να είναι να τις διευκολύνει και όχι να δημιουργεί γραφειοκρατικά εμπόδια, επαγρυπνώντας όμως παράλληλα και για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Σας ευχαριστώ όλους για την παρουσία σας σήμερα εδώ.